

1234567

ואף שהציבור שומעין מאחר, ברכתו אינו לבטלה כשקורא בשעת קריאה גם הוא מס"ת.

ויש הרבה פוסקים חולקין, וס"ל דבקריאת התורה גופא גם כן שומע כעונה, ולכן בשעת הדחק כמו בסומא וע"ה, שיתבטל מהם לעולם לקרות בתורה סומכין עליהם ומברך הברכה ושומע הקריאה ודי בכך, וזהו דעת הגר"א (קל"ט) שיוצאין בשומע כעונה ומברכין, ולכן אף שהוא ע"ה ולא יקרא קורין אותו וסומכין על פוסקים המיקילין, אבל כשאין לו משקפיים עמו בשבת יבקש שלא יקראו אותו ולא ייכנס לחששות כנלע"ד.

ונראה שאפילו ביודע לקרוא ואין לו משקפיים שלכתחילה אין לו לעלות כיון שאינו קורא מס"ת וכנזכר, מ"מ אם קראו אותו יעלה שאין זה כבוד הציבור שקראוהו ואינו עולה, ובשעת הדחק סומכין על פוסקים המיקילין שגם בשומע מברך.

סימן צח

שאלה: לקרוא לתורה בשמו ולא בשם אביו.

מה שמביא השואל ממנהג כמה ישיבות שאין קורין בשם האב רק בשם הפרטי לבד ורוצה לנהוג כן בבית הכנסת אצלו, לדעתי יש בזה אצלו שנוי מדרכי אבותינו וצריך למנוע מכך, דשורש הדבר שצריך קריאה דוקא וכמבואר ביומא (ד:) ויקרא וידבר שצריך קריאה, וכאן בקריאת התורה נראה שבעצם צריכים לסרב להיות ש"צ ועכ"פ לא ללכת מעצמו, וכן לעלות לתורה אין לעלות מעצמו רק כשקורין לו, ולכן נהגו לקרוא בשמו ושם אביו שרק בזה זהו קריאה גמורה, ולכן בגט שצריך סיפור דברים צריך לכתוב שמו ושם אביו שיהיה ברור שמכוון אליו, אבל כשקורא שם פרטי ויש עוד אחרים הנקראים ג"כ כן וזה בא, כיון דלא היה כקוראו אין לו לעלות דהוה כגרגרן שחוטף מצוה, ומכבוד המצוה דוקא כשקראוהו ועולה, אבל בשמו לבד שאינו מוכח שקראו אותו שיש עוד אחרים בשמו לא נקרא הזמנה גמורה והעיקר שכל המשנה ידו על התחתונה, ומנהגי ישראל בקודש יסודם אף שלא ידוע לנו לזה שום טעם, וכ"ש כאן שיש לזה יסוד וכמ"ש.

ומה שמביא משיבות שנהגו להקל לא ידוע לי טעמם, ואולי מחזיקים אצלם כיון שהם ביחד

וכמשפחה אחת די בשם הפרטי שקורין אותו שמה תמיד במקומו כן, ולא לדידי לחקור ולברר אחר טעם מנהגם, רק כיון שלמעשה אצלו נהגו עד עכשיו בשם האב ח"ו לשנות, (ואף שצריך תמיד לשאול שם האב ויש בזה טירחא, יכול לרשום השם אצלו), וימשיך לקרוא כמנהגם בשם האב דוקא שבוזה הוי קריאה גמורה, ולעולה המצוה בשלימות שעלה לתורה רק בקריאה כמצותה. (ועיין באגרות חזו"א לקרוא בשם האב דוקא).

סימן צט

שאלה: אם חייבים לבדוק ס"ת במחשב לקריאת התורה.

בזמן האחרון המציאו מחשב לבדוק ס"ת בחסר ויתר, ולפי דבריהם בדקו מאות ס"ת וכשמונים אחוז מצאו פסול בחסר ויתר, ורב אחד פירסם שאין לצאת בקריאת התורה אלא בס"ת שעבר בדיקה במחשב כיון שרובם פסולים, ולדבריו השומע היום קריאת התורה מס"ת לא בדוק כשאפשר מס"ת שנבדק ע"י המחשב אין יוצאין בו.

ונראה שאין הדין כן, ואף שאם יכול גם הוא לבדוק כהנ"ל יפה עושה, ורבים מהדרין כן אף במחיר גבוה, מ"מ ח"ו להטיל דופי בכל בית ישראל שלא יוצאין מצות קריאת התורה, והאמת שכדיעבד אפילו קרא בס"ת פסולה יוצאין, ועיין בבה"ל (קמ"ג) הטעם שיש מקצת פוסקים שיוצאין לכתחילה קריאת התורה בס"ת פסולה וכדיעבד סמכין עליהם, ותמוה הדבר כיון שרוב הפוסקים פסלו לכתחילה ואין יוצאין, למה אנו מיקילין בדיעבד.

ולע"ד נראה בזה דבר חדש, שמעיקר הדין יוצאין בס"ת פסולה גם לכתחילה מצות קריאת התורה, והראייה שבמשנה (במגילה ח:) מפורש שיוצאין ביוניית אף שבודאי אין בו קדושה, שעיקר התורה בדרשות גז"ש וכדומה שייך רק בלשון הקודש, וע"כ דלקריאת התורה מספיק ביוניית ללמוד ממנו, שהותר אז ללמוד מתוך הכתב רק מס"ת וכמבואר בתוס' בשבת דף קא. ד"ה לא, מ"מ מותר בס"ת ביוניית לקרוא ולקיים מצות קריאת התורה אף שאין קדושה ע"ש בטו"א, ורק מפני כבוד הציבור צריך ס"ת כשרה ובקדושה, ולכן אין קורין בחומשים ולא יוצאין בהם שאין זה כבוד הציבור ולא תיקנו בו

קריאת התורה, ואם מצאו בס"ת טעות, כיון שקראו בו בשעתו בחזקת כשר ומוגה, אין בזה חסרון מפני כבוד הציבור, ולכן אף שנתברר שאין בו קדושה לא גרע מיוונית שיוצאין בו, והיינו טעמא דביונית שהתרגום היה ע"י חכמי ישראל כיון שהתרגום כדון יש גם ביוונית כבוד הציבור, ואף שאין בו קדושת ס"ת יוצאין בו, ולכן אף שאם נמצא טעות וניכר שפסול אין קורין בו, ולדידן אין יוצאין בו, והיינו טעמא שאין זה כבוד לציבור, אבל אם קראו כשהיה בחזקתן יצאו אף שאין בס"ת קדושה ויוצאין בו, שכה"ג כיון שלא ידעו אין בזה חסרון כבוד הציבור, ואם כי יש פוסקים שאין יוצאין גם בדיעבד, ואפילו קראו חייבין לקרות עוד פעם, לדידן להלכה יוצאין מהטעם שביארנו שאין בזה בשעתו חסרון כבוד הציבור, ולא שמענו מחמירים למעשה לחזור ולקרוא כיון שבשעתו קראו כדון ולא פגעו בכבוד הציבור שפיר סתמו הפוסקים שיוצאין בדיעבד ולא חיישינן להחמיר.

ולפי זה לקריאת התורה מאחר שהס"ת מוגה ובחזקתו מותר לקרוא בו ויוצאין, ואם כי מצוי טעות בחסר ויתר לא משגיחין עלה, וכן מוכח מהא שאנו לא בקיאים בחסרות ויתירות ומ"מ קורין בברכה ולא חוששין, והקורא תגר על קריאת התורה היום כאילו הס"ת אינם בחזקת כשרות ופסול ברככות בית ישראל מצות קריאת התורה הם ואבותיהם ואבות אבותיהם עלול ליתן על כך את הדין ח"ו.

אמנם לענין מצות כתיבת ס"ת, מקיימין רק בס"ת שנכתב בשלימות בכתב הלוחות וכנמסר מסיני, ואם יחיד מוציא לכתיבת ס"ת כסף הרבה, כיון דהוי כעין דבר שיש לו מתירין, ראוי לעבור גם כן

ויש טוענים דמצוי חשש מחיקת השם במחשב, (שמוחקין בגוף המחשב אחר שגמר לבדוק), אבל כבר דנו הפוסקים בנעשית מעיקרא למחיקה כמו קרעקטין וכאן עדיף טפי דאינו ככתיבה, והבעיה מצויה בכל דפוס בזמן האחרון ואכמ"ל שכבר נהגו בכ"ז להתיר וכאן תקנתו מרובה וכמ"ש.

נשיאת כפים

בפחות מג' טפחים סגי.

וב"תשובות והנהגות" ח"א סימן קכ"ט הבאנו תשובת הרמב"ם שאם אפשר להסתלק לצדדין שלא יהיה אחוריו לארון הקודש הוא הטוב, ואם לאו אין איסור בדבר, ונראה שאם עולה לדוכן שזהו כמצותה, אף שאחוריו לארון הקודש שיש בו ס"ת אין בזה שום קפידא כיון שמצותה כן, שהגדר עולים לדוכן ע"כ באחוריו לארון, והיינו

סימן ק

שאלה: נשיאות כפים בדוכן דוקא.

הרמב"ם מביא בפרק י"ד דתפלה (ה"ג) בדיני נשיאות כפים שעולים לדוכן ועומדים פניהם להיכל ואחוריהם כלפי העם, עד שישלים ש"ץ ההודאה ומחזירים פניהם כלפי העם. אבל חובת דוכן לא מעכב, ובאשל אברהם כתב שמ"מ צריך עלייה ודי אף פחות מעשרה טפחים ואולי גם